

ŠESTO POSVETOVANJE
DNEVI SLOVENSKE INFORMATIKE '99
 GLOBALIZACIJA POSLOVANJA

KONGRESNI CENTER GRAND HOTEL EMONA, PORTOROŽ
 21. do 24. april 1999

Na šesto posvetovanje z mednarodno udeležbo Dnevi slovenske informatike '99 sta prireditelja Slovensko društvo INFORMATIKA ter Gospodarska zbornica Slovenije - Združenje za računalništvo in informatiko zbrala preko štiri sto udeležencev. Aktualna rdeča nit posvetovanja je bila globalizacija poslovanja, o čemer so predavali vabljeni predavatelji, med njimi tudi ugledni strokovnjaki slovenskega rodu. Tema je aktualna prav v tem času, namen pa je opozoriti na možnosti delovanja v pogojih, ko bodo lokalni trgi stvar izbire in ne stvar usode. V štirih dneh se je zvrstilo več kot devetdeset referatov, ki so obravnavali aktualne teme informatike z različnih vidikov, tako znanstvenih kot strokovnih in poslovnih. Lahko rečemo, da je posvetovanje pregled stanja informatike v Sloveniji in tudi njenega vpliva na različna področja uporabe rešitev.

Posvetovanje se je začelo s predkonferenco Tehnologije prihodnosti, katere namen je bil prikazati, kaj je novega v razvojnih razmišljanjih vodilnih podjetij v informatiki. Nadaljevala se je s svečanim plenarnim delom, kjer so bili govorniki pomembni gostje posvetovanja in častni govornik rektor mariborske univerze dr. Ludvik Toplak. Drugi in tretji dan posvetovanja sta bila posvečena strokovnemu delu; leto je potekalo v treh vzporednih sekcijah, ki jih je bilo skupaj kar sedem: Metodologija informacijskih sistemov, Internet in informacijska infrastruktura, Prenova in informatizacija poslovnih procesov, Informacijske rešitve in orodja, Izobraževanje in usposabljanje v informatiki ter dve vsebinsko novi, Sociološki vidiki in Operacijske raziskave. Naj pripomnimo, da se je s tem posvetovanje razvilo v pravo multikonferenco, ki ne obravnava zgolj tehničnih, temveč tudi širše vidike prehoda v informacijsko družbo. Štiri okrogle mize so načele aktualna vprašanja informatike v Sloveniji, katerih vsako bi zaslužilo obravnavo v posebnem problemsko usmerjenem referatu v eni od plenarnih sekcij. To so bile Strategija informatike v Republiki Sloveniji, Evropski in domači vidiki elektronskega poslovanja, Izбира najboljšega (ali pravega) izvajalca in Znanja in poklic informatika na prehodu v informacijsko družbo.

Posvetovanje so spremljali številnejši dogodki kakor prejšnja leta. Kot posebno vidno naj navedemo sejo upravnega odbora Gospodarske zbornice Slovenije, ki jo štejeta prireditelja kot priznanje, ki ga je na ta način gospodarstvo izkazalo informatiki, pa tudi kot zavedanje vodilnih gospodarstvenikov, da brez informatike ni uspešnega poslovanja niti doma, kaj šele v svetu. Na seji je Slovensko društvo INFORMATIKA (SDI) predstavilo izhodišča za dokument o Sloveniji kot družbi znanja, s katerim želi podati realno vizijo prehoda v informacijsko družbo. Pomemben dogodek je bil izredni občni zbor SDI, na katerem so bila sprejeta izhodišča dokumenta Slovenija kot družba znanja in določeno uredništvo. Na tem občnem zboru je bil sprejet

kodeks poklicne etike informatikov, ki je pomemben korak pri razvijanju strokovne odličnosti. Praktično je bila ta volja in usmeritev izkazana s tem, da so bili ustanovni člani SDI sprejeti v častno članstvo, seveda pa tudi s tem, da so dr. Anton P. Železnikar, dr. Matjaž Gams in dr. Marjan Krisper na prvi dan posvetovanja prejeli priznanja SDI za vidne prispevke na področju informatike.

Dve delavnici sta prikazali programiranje v Javi in revidiranje informacijskih sistemov. Za obe je bilo zanimanje precejšnje, kar dokazuje primerno izbrano vsebino delavnic. Poslovni del je obsegal že tradicionalno priložnostno razstavo, katere del so bile z internetom povezane informacijske delovne postaje, kjer je bilo mogoče pristopiti do večine referatov. Vsi sprejeti referati so bili objavljeni tudi v Zborniku posvetovanja, ki je bil letos natisnjen na preko 800 straneh in v dveh zvezkih. Avtorji treh referatov, ki so jih udeleženci ocenili kot najboljše, so dobili posebna priznanja in nagrade. Reklamno usmerjeni prispevki so bili objavljeni v posebni številki revije Uporabna informatika. Seveda moramo omeniti tudi družabni del, ki je bil med drugim tudi priložnost za manj formalne stike in izmenjave mnenj.

Zadnji dan posvetovanja so bili na programu vabljeni predavatelji, okrogla miza ter slovesen zaključek posvetovanja. Udeležencem je bila predstavljena vsebina deklaracije posvetovanja, katere precejšnji del je namenjen možnemu načinu prehoda v informacijsko družbo. Deklaracija je bila sprejeta brez pridržkov s priporočilom, naj bo tudi javno objavljena¹. Končno je bil predlagan in sprejet tudi termin za posvetovanje Dnevi slovenske informatike 2000 in sicer 19. do 23. april 2000.

Kljub mogočemu očitku, da ocena ne bo objektivna, naj jo vendarle izrečemo. Mnenja, medijska odmevnost in anketa udeležencev nas potrjujeta v mnenju, da je izbrana usmeritev posvetovanja pravilna. Poudarek je na strokovnosti prispevkov, na širini obravnavanja in na bogastvu tem, ki so jih našli avtorji referatov kot odgovor na vabilo k sodelovanju. Poleg širine posvetovanja je posebna odlika ohranjanje stikov z vidnimi informatiki slovenskega rodu, ki delujejo na tujem. Za prav tako pomembno ocenjujemo, da je posvetovanje dostopno študentom brez plačila kotizacije in da je strokovnjakom možnost javnega nastopa in predstavitve svojih zamisli in dosežkov. Z vsem tem SDI izpolnjuje pomemben del svojega poslanstva. Seveda pa bi bilo ošabno misliti, da smo napravili že vse, kar se je dalo. Nobeno posvetovanje ni tako popolno, da se ga ne bi dalo še izboljšati in eno od možnosti vidimo v razširitvi strokovnih stikov s profesionalnimi društvi za informatiko v sosednjih državah ter z mednarodnimi organizacijami, katerih član je SDI. Vsekakor naj bo to naloga strokovnih in tehničnih teles bodočih posvetovanj.

Niko Schlamberger

1. To obvezo izpolnjujemo v tej številki revije, objavljena pa bo tudi na domačih straneh SDI.

Udeleženci posvetovanja Dnevi slovenske informatike 1999 (DSI'99) so v Portorožu v dneh od 21. do 24. aprila 1999 razpravljali o stanju na področju informatike v državi in v svetu in na zadnji dan posvetovanja sprejeli naslednjo

Deklaracijo posvetovanja Dnevi slovenske informatike '99 - Globalizacija poslovanja,

s katero želijo javnosti sporočiti ocene, spoznanja, ugotovitve in priporočila kot rezultate predstavitev in izmenjave informacij na posvetovanju.

1. Udeleženci ugotavljajo, da je posvetovanje Dnevi slovenske informatike verjetno najpomembnejše letno strokovno srečanje informatikov in uporabnikov informacijske tehnologije in tehničnih rešitev s tega področja. To dokazujejo strokovna širina posvetovanja, število nastopajočih referentov, razprave na okroglih mizah in udeležba na delavnicah, odmevnost posvetovanja v medijih, pa tudi število udeležencev posvetovanja in ugledni častni in vabljeni govorniki. Vodilna misel posvetovanja je bila globalizacija poslovanja, ki ob vstopanju v informacijsko družbo pogojuje razvijanje novih vzorcev obnašanja in delovanja vseh segmentov družbe.
2. Na predkonferenci so se udeleženci seznanili z razvojnimi cilji pomembnih svetovnih dobaviteljev informacijske tehnologije in z zadovoljstvom ugotavljajo, da nove tehnologije in informacije o njih prihajajo v Slovenijo praktično brez zakasnitev. Razprave, ki so potekale ob predstavitvah referatov, ob okroglih mizah in na delavnicah, so z različnih, ne samo tehnoloških vidikov obravnavale informatizacijo procesov in funkcij v kontekstu globalnega delovanja ter poglede javnega (posebej države in obeh slovenskih univerz) ter zasebnega sektorja, civilne družbe in gospodinjstev.
3. V uvodnem delu posvetovanja so bila podeljena priznanja Slovenskega društva INFORMATIKA za dosežke na področju informatike v bližnji preteklosti. Na izrednem občnem zboru društva, ki je bil eden od spremljajočih dogodkov posvetovanja, je bil sprejet kodeks poklicne etike informatikov. Oboje, priznanja in kodeks, razumejo udeleženci kot prispevek k povečevanju strokovne odličnosti informatikov in priporočajo, naj se ta usmeritev ohrani.
4. Pomemben vidik globalizacije poslovanja je elektronsko poslovanje in udeleženci ugotavljajo, da se morajo sami in njihove ustanove prilagajati organizacijsko, tehnološko in z novimi načini delovanja. Obenem opažajo, da pomembni pogoji za nove tehnike poslovanja še niso izpolnjeni, kakor bi bilo pričakovati. Pri tem mislijo deloma na pravne ureditve v zvezi z elektronskim poslovanjem, kot vsaj tako pomembne pa upoštevajo ovire zaradi preskromne in prepočasne demonopolizacije in deregulacije, pa tudi še vedno premajhne dostopnosti podatkov javnih podatkovnih zbirk. Posledica takega stanja je po oceni udeležencev prepočasno izpolnjevanje obvez in usmeritev, prevzetih s predpristopnim sporazumom.
5. Udeležencem so bila predstavljena izhodišča za dokument Slovenskega društva INFORMATIKA (SDI) o Sloveniji kot družbi znanja. Dokument je pogled društva na realno možnost načina prehoda Slovenije v informacijsko družbo. Predlagana pot upošteva zadevne evropske dokumente v tem, da priporoča liberalizacijo in deregulacijo, da vidi kot vodilne subjekte tiste iz zasebnega poslovnega sektorja, da pa upošteva specifične možnosti Slovenije in njen ekonomski in politični položaj. Osnovno izhodišče za pripravo takega dokumenta je, da Slovenija še nima splošnega konsenza o viziji razvoja informatike in zato si je SDI kot združenje strokovnjakov, ki delujejo na področju informatike, zadalo nalogo, da pripravi programski dokument, ki bo splošno sprejemljiv. Prepričan je, da je to sposoben narediti, saj s tem nadaljuje korake, ki jih je začel z javno predstavljeno in objavljeno *Deklaracijo o razvoju informacijske družbe in razvoju informatike v Sloveniji* na posvetovanju Dnevi slovenske informatike DSI '97. Pri tem upošteva tudi druge javno objavljene in dostopne slovenske dokumente in pobude.
6. Delovni naziv za dokument SDI je Modra knjiga o razvoju informatike v Sloveniji. Kot osnutek bo izdelana do konca maja 1999 in bo v razpravi znotraj društva in v Gospodarski zbornici Slovenije (GZS) kot ustanovi, ki je doslej pokazala največ pripravljenosti za partnerstvo, do septembra 1999. GZS in SDI imata ambicijo, da bi postala Modra knjiga strateški državni dokument za področje informatike. Javna razprava bo upoštevala internet poleg klasičnih komunikacijskih medijev. Predstavljen in sprejet je bil vsebinski koncept Modre knjige, ki je podan v nadaljevanju.
7. Modra knjiga bo obravnavala pet glavnih področij: odnos javnosti, infrastruktura, izobraževanje, zasebni sektor ter javni sektor (država, uprava in javne službe). Cilji po posameznih področjih so naslednji:

Odnos javnosti

Javnost se mora seznaniti z dejstvom, da bodo mehanizmi in načini delovanja vseh subjektov, ki so se razvijali v industrijski družbi, kmalu preseženi in neprimerni tudi v Sloveniji. Razumeti mora, da niti za preživetje, kaj šele za blagostanje v družbi novega tipa, obstoječi vzorci ne zadoščajo več. Po drugi strani mora vsa javnost sprejeti nove odnose ob prehodu v informacijsko družbo, zato je nujen najširši družbeni konsenz in temu je

namenjen prvi del Modre knjige. Doseganje konsenza vključuje zanimanje za priložnosti, ki jih ponujata življenje in delo v informacijski družbi, povečanje zaupanja v nove tehnologije ter oblike dela in poslovanja ob posebni pozornosti do interneta kot medija prihodnosti, obravnavanje varnosti prenosa podatkov in zaščite osebne identitete pri uporabi interneta. Pomemben del dokumenta naj bodo slovenske "Bangemannove" aplikacije, ki so aktualne za vse sektorje in zadevajo najširšo javnost.

Informacijska infrastruktura

Na področju informacijske infrastrukture so lahko zgled tehnološko najrazvitejše države sveta, posebej Združene države Amerike in države Evropske zveze. Zasebni sektor pričakuje in zahteva ne toliko direktna državna vlaganja v graditev in razvoj infrastrukture kot aktiven odnos do nosilnih infrastrukturnih projektov. Ob tem je treba ugotoviti, da prispevek države že doslej ni bil zanemarljiv. Za najpomembnejše infrastrukturne projekte bodo morali biti določeni cilji, predlagana strategija, nosilci ter opredeljene faze razvoja, za ugotavljanje rezultatov pa tudi še podrobneje opisno in številčno določene. Pri tem morata biti kar najbolj upoštevana naslednja dejavnika: (1) odprt trg, ki omogoča razvoj konkurence in tekmovalnost in (2) podpora vlaganjem v postavitev najhitrejših ter tehnično in cenovno vsem dostopnih omrežij.

Izobraževanje in usposabljanje

Temeljna usmeritev je, da bodi vsem državljanom ne glede na starost in izobrazbo omogočeno ustrezno izobraževanje in pridobivanje znanj, potrebnih za aktivno življenje skozi celotno življenjsko obdobje. Pri tem mora biti posebna pozornost namenjena doslej manj vidnim skupinam, kot so invalidne osebe, mladostniki in druge manjšinske skupine. Novi vlogi mora biti prilagojen institucionalni sistem izobraževanja, ki je doslej premalo upošteval možnosti sinergijskih učinkov pri sodelovanju z zunajinstitucionalnimi izobraževalnimi ustanovami. Izobraževalni sistem mora biti sposoben prilagajanja hitrim spremembam in vključevanja novih vsebin in novih načinov podajanja. Pred vse, ki odločajo o izobraževalnem sistemu ter ga izvajajo, bodo postavljene nove naloge usposobitve za potrebne določitve o spremembah in izvajanju programov. Povsem nov pogled je spodbujanje konkurenčnosti na področju znanosti, posebej pa moramo zahtevati podpiranje razvojnih in raziskovalnih programov s področja informatike, komunikacij ter življenja in dela v informacijski dobi.

Zasebni sektor

Zasebna podjetniška iniciativa mora videti poslovni interes v priložnostih za vlaganja v nove storitve na osnovi informacijske tehnologije ali v povezavi z njo. Evropski dokumenti, ki jih je sprejela tudi Slovenija in ki jih od vsega začetka stroka močno podpira, pričakujejo največje razvojne pobude od zasebnega poslovnega sektorja. Pri tem ugotavljamo, da so bile slovenske gospodarske družbe doslej premalo naravnane v enakopravno mednarodno trgovanje. Pretoki blaga in storitev so bili in so še pretežno enosmerni, kar je bilo sprejemljivo v okviru uveljavljenih vzorcev delovanja in v odnosu do vodilnih družb informacijske tehnologije. V pogojih globalnega poslovanja to ne bo več zadoščalo za svetovno konkurenčno sposobnost in verjetno ne bo omogočalo niti akumulacije znanja za uspešno delovanje doma. Da ne bi postali kolonija novega tipa, mora zasebni poslovni sektor razvijati lastno identiteto kot najpomembnejši element razpoznavne na globalnem trgu. Ustvarjati mora pogoje za razvoj velikoserijske proizvodnje visoko kvalitetnih proizvodov, razvijati nove, predvsem storitvene dejavnosti, programske produkte in visoko specializirano informacijsko opremo, ki vsebuje visoko stopnjo dodane vrednosti, spodbujanje kreativnosti in uporabo znanja.

Javni sektor (državna uprava in javne službe)

Doslej je zlasti država posredno ali neposredno nastopala kot vodilna pri razvoju infrastrukturnih sistemov informatike, večino za to primernih delovnih mest je informatizirala in tudi investirala v pomembne razvojne projekte informacijske tehnologije. Slednja vloga ji ostane tudi v bodoče, več in kmalu pa bo moralo biti narejeno na področju vzpostavljanja ustreznega zakonskega okvira za nove načine in tehnike poslovanja, kjer je enakopraven subjekt tudi sama. Zaščita domače industrije visoke tehnologije se bo morala dogajati po evropsko sprejemljive načine - ne v obliki subvencij in protekcionistično, temveč v obliki razvojnih spodbud in udeležbe v razvojnih projektih. V tej obliki bo morala najti sredstva za pomoč pri vzpostavitvi domače industrije informacijske tehnologije in komunikacij s spodbujanjem vlaganj v informatiko in telekomunikacije, z davčnimi olajšavami ter promocijo. Na trgu storitev bo nastopila kot enakopraven ponudnik, njene storitve pa bodo morale biti ponujene na državljanu prijazen način. Izjemno pomembna vloga države je podpora promocije in aktivnosti v času prehoda v informacijsko družbo ter podpora projektom, ki naslavlajo kulturo. Cilj mora biti podpreti vsa področja in dejavnosti, ki utrjujejo kulturno identiteto ter njeno promocijo, razvijajo ustrezne znanosti in drugih, ki ustvarjajo pogoje za kvalitetnejše življenje in delo v informacijski družbi. Vse javne službe morajo upoštevati, da informacijske storitve niso mogoče brez odprtih in javno dostopnih podatkovnih zbirk, in jih temu primerno ponuditi vsem zainteresiranim pod enakimi, cenovno dostopnimi pogoji.

8. Udeleženci se strinjajo z ugotovitvijo, da se mora v državi ustanoviti nevtralnno strokovno telo, ki bo dobilo vlogo usmerjevalnega in svetovalnega foruma za vse aktivnosti v zvezi s prehodom v informacijsko družbo in ki bo tudi sogovornik ustreznih mednarodnih, zlasti evropskih teles. Telo naj bo sestavljeno tako, da bodo v njem zastopani vsi institucionalni sektorji ne glede na vse druge usmeritve, glavno merilo za vstop posameznikov pa mora biti strokovnost. Udeleženci tudi ugotavljajo, da mora obstajati institucionalni okvir, ki bo telo imenoval in mu bo omogočal realne vire za izvajanje nalog in funkcij, ki in kakor bodo opredeljene in potrebne. Dokument, telo in ustanova so celota, ki lahko omogoči lažjo in čim bolj gladko realizacijo nalog in ciljev, določenih v Modri knjigi, in udeleženci posvetovanja podpirajo vse subjekte, ki so pripravljeni sodelovati in se povezovati za doseg tega cilja.
9. Končno udeleženci ugotavljajo, da ima posvetovanje Dnevi slovenske informatike izjemno pomembno vlogo pri (1) vzpostavljanju, ohranjanju in poglobljanju stikov z vidnimi informatiki slovenskega rodu, ki delujejo na tujem, da ima (2) za nacionalno posvetovanje primerno udeležbo vidnih tujih informatikov, da (3) z možnostmi, ki jih daje domačim, še neveljavljenim strokovnjakom za javno nastopanje in predstavitev lastnih dosežkov, vzpodbuja strokovno odličnost in s tem, da (4) subvencionira študentom udeležbo na posvetovanju, dopolnjuje segmente usposabljanja, ki še ne morejo biti vključeni v redno izobraževanje in torej SDI kot ustanova civilne družbe že deluje v smislu z Modro knjigo začrtanih usmeritev. Udeleženci priporočajo prirediteljem, naj se taka zasnova in usmeritev posvetovanja ohranita tudi v prihodnje.

Portorož, 24. april 1999

Na posvetovanju Dnevi slovenske informatike je Slovensko društvo INFORMATIKA podelilo naslednja priznanja:

Dr. Matjaž Gams: za razvoj slovenskega izrazja informatike

Dr. Matjaž Gams je dolgoletni sodelavec revije Informatica, kjer je kontaktni izvršni urednik. Redno je zaposlen na Inštitutu Jožef Stefan, dolga leta pa sodeluje z obema slovenskima univerzama. Je predsednik Slovenskega društva za umetno inteligenco in Društva za kognitivne znanosti; je tajnik Slovenskega akademijskega tehniško-naravoslovnega društva SATENA, ki ima v svoji sestavi tudi Inženirsko akademijo Slovenije, in član izvršnega odbora Slovenskega društva INFORMATIKA. Je podpredsednik za znanost pri sindikatu SVIZ. Njegova bibliografija zajema več sto objav v znanstvenih revijah, knjigah, zbornikih konferenc in tujih revijah s področja računalništva in informatike. Med praktičnimi dosežki je zadnji, ne pa edini zaposlovalni agent na internetu, ki nastaja tudi v okviru mednarodnega projekta in razume slovensko in angleško. Dr. Gams je sodeloval pri izdaji računalniškega slovarčka, leksikona "Računalništvo" in velikega leksikona Cankarjeve založbe ter tako sooblikoval temelje slovenskega računalniškega izrazoslovja na področju informatike in računalništva.

Dr. Marjan Krisper: za dosežke v prenosu tehničnih spoznanj v poslovna okolja

Dr. Marjan Krisper je med bolj izpostavljenimi, ko gre za prenos in uveljavitev sodobnih tehnoloških in poslovnih možnosti informatike v naše okolje. Pri tem ga vodijo izkušnje in prefinjen občutek ocene primernosti in praktične uporabnosti teoretično obetavnih tehnoloških usmeritev in pristopov. Tako je skozi pedagoško delo na Fakulteti za računalništvo in informatiko in usmerjanje projektov informatizacije v naših organizacijah usposobil plejado informatikov ter uveljavil načrten in urejen inženirski pristop k razvoju informatike. Projektni pristop in pomemben premik v kakovosti načrtovanja, vzpostavljanja in spremljanja informacijskih projektov je uveljavil tudi v državni upravi. Bil je soustanovitelj prve slovenske računalniške revije BIT in eden prvih pobudnikov združevanja gospodarskih subjektov s področja informatike, kar je pripomoglo k ustanovitvi Združenja za računalništvo in informatiko pri GZS. Je tudi član izvršnega odbora Slovenskega društva INFORMATIKA.

Dr. Anton P. Železnikar: za mednarodno uveljavitev slovenskih dosežkov v informatiki

Dr. A. P. Železnikar je v teku svoje bogate znanstvene in poslovne kariere izjemno veliko teoretično in praktično prispeval k razvoju informatike. Od sedemdesetih let dalje je usmerjal in vodil razvoj računalniških naprav in programskih produktov tedanje domače računalniške industrije. Poleg tega je bil vseskozi prisoten s prispevki na mednarodnih strokovnih in znanstvenih srečanjih, ki se jih še vedno udeležuje. Za vse dosežke ga je Slovensko društvo INFORMATIKA imenovalo za častnega predsednika. Dr. A. P. Železnikar je bil eden od ustanovnih članov društva in njegov prvi predsednik. Že leto dni po ustanovitvi je začel izdajati znanstveno revijo Informatica, ki je še danes edina znanstvena revija za področje informatike, ki izhaja v Sloveniji in ima mednarodno veljavo. Pojavlja se kot referenčna publikacija v mednarodnih navedbenih podatkovnih bazah SCI, SSCI in TCI. Glavno zaslugu za tak status revije ima dr. Železnikar, ki je njen sodelavec in glavni urednik vse od njene ustanovitve dalje. Njegova velika zasluga je, da je Slovenija na področju informatike mednarodno prepoznavna in je bilo tudi zato Slovensko društvo INFORMATIKA sprejeto v mednarodni združenji CEPIS in IFIP brez vsakega zadržka.

Na letošnjem posvetovanju Dnevi slovenske informatike so udeleženci podelili naslednja priznanja:

Najaktualnejši prispevek:

Miran Merčun: Vpeljava poslovnega informacijskega sistema v Telekomu Slovenije

Najzanimivejši prispevek:

Boris Benko, Viljem Žumer: Implementacija protokola za dodeljevanje in izmenjavo podatkov pri paralelnem procesiranju

Najbolje predstavljeni prispevek:

Metka Hajšek: Koliko naj danes izdelam?